

ICT IN TIJDEN VAN THUISONDERWIJS

Lessen uit de lockdown

Als dit blad verschijnt, koersen we met een beetje pech aan op de tweede lockdown van de scholen. Weer een periode van (deels) thuisonderwijs via beeldschermen. Maar dit keer hoeft het ons niet te overvallen. Terugblikkend op de eerste periode komt onderwijsadviseur en ICT-expert Wytze Niezen met aandachtspunten en praktische handreikingen voor de effectieve inzet van ICT-middelen voor afstandsonderwijs. Hij vertelt hoe een school(bestuur) zich – nu alvast – goed kan voorbereiden.

TEKST CARLA DESAIN
FOTOGRAFIE WYTZE NIEZEN, MARLOES VAN DOORN EN FREEPIK

Half maart was de situatie heel zwart-wit: plotseling zat iedereen thuis, leerlingen en leerkrachten. Nu is het anders. Terwijl de dreiging van een tweede scholensluiting steeds reëler wordt, is er in de tussentijd een uitgebreid palet aan scenario's: Een leerling zit thuis, maar is niet heel erg ziek; ga je daar iets voor organiseren of niet? Of de juf zit thuis, maar is niet ziek; die kan misschien wel vanuit huis leven, met een onderwijsassistent voor de klas. Of de juf is echt ziek. Of een leerling is niet ziek, maar zal de komende maanden niet op school komen.'

EVALUEREN EN REFLECTEREN

'Vóór de zomervakantie spraken we met z'n allen af (op team-, school-, bestuurs- en landelijk niveau) om er na de vakantie eens goed voor te gaan zitten; om samen de thuisonderwijsperiode grondig te evalueren en er lessen uit te trekken. Het is ook erg belangrijk om dat goed te doen. Maar we zitten nog steeds midden in de crisis; iedereen zit nog in 'standje overdrive'. Er was nauwelijks tijd om op adem te komen – laat staan om rustig na te denken en te reflecteren met elkaar.

Ik heb als hoofd van de ICT-afdelingen van twee schoolbesturen verschillende benaderingswijzen gezien. Ik kan op basis hiervan wel wat aanbevelingen doen over wat werkt – en wat niet.'

Wat doe je als een leerkracht of een leerling thuiszit?

EERSTE TIP: NIET ALLES NIEUW

'Het is niet nodig om **alles** anders aan te pakken en allerlei nieuwe ICT-middelen aan te schaffen. Breng eerst maar eens in kaart voor welke doelen je 'iets van ICT' nodig hebt en wat er op dit moment al gebruikt wordt. Misschien kun je simpelweg het gebruik hiervan uitbreiden en intensiveren.'

Geef je de instructie live vanuit een videoplatform? Of maak je video's die leerlingen zelf kunnen bekijken?

Eigenlijk hebben alle scholen, alle leerkrachten behoefte aan de volgende ICT-elementen:

1. Iets voor instructie
2. Iets om te oefenen
3. Iets om leervorderingen te volgen
4. Iets om de verbinding met leerlingen te behouden
5. Iets om het contact tussen de leerlingen onderling te faciliteren
6. Iets om contact met ouders te houden
7. Iets om als team onderling contact te houden

Deze behoeften zijn voor elke school min of meer hetzelfde, de keuze voor de invulling ervan niet. Die elementen moet je voor je eigen situatie goed naloopen: heb je wat bruikbaar in huis of moet er een specifieke oplossing worden gezocht? Waarschijnlijk kom je tot de conclusie dat je niet eens zo heel veel hoeft te veranderen. Zorg wel dat het een gezamenlijke keuze is van het team; dat houdt het overzichtelijk; en dat maakt het gemakkelijker om elkaar helpen of voor elkaar in te vallen. Doe dit liefst nu al; zoiets afstemmen terwijl iedereen thuiszit, is best lastig.

Bijvoorbeeld instructie, ga je dat live doen vanuit een videoplatform als Zoom, Skype, Microsoft Teams, Google Classroom of

Jitsi? Of maak je video's die leerlingen zelf kunnen bekijken? En kies je dan voor YouTube of voor je eigen bestandsopslag, SharePoint bijvoorbeeld? Of maak je een Google Drive-map aan om materiaal te delen? Doet elke leerkracht dat zelf, of maakt degene die er bedreven in is filmpjes voor de collega's van de hele bouw? Gebruik voor contact met ouders een 'zakelijk' kanaal; WhatsApp is echt een *no-go*. Gebruik je nu bijvoorbeeld Social Schools of OuderApp, dan kun je daar tijdens een periode van thuisonderwijs gewoon mee doorgaan, waarschijnlijk alleen wat intensiever. Ook het in de gaten houden van de voortgang van de leerlingen en je instructie hierop aanpassen, kan goed door de al aanwezige

software uitgebreider en intensiever te gebruiken. Dit kan ook veel werk scheppen. In plaats van stapels werkboekjes te kopiëren, kun je ook de gewone digitale middelen (Snappet, Gynszy, Muiswerk en de oefensoftware die bij de methode meegeleverd wordt) inzetten voor thuisgebruik. Het handige dashboard dat daarbij hoort, kan leerkrachten inzicht bieden en ondersteunen. Als bijvoorbeeld blijkt dat bepaalde leerlingen moeite hebben met een onderdeel, kun je deze leerlingen uitgebreidere instructie geven. En leerlingen die de stof juist wel beheersen, kunnen sneller door, waarbij het leerpad aan het programma kan worden overgelaten. Uiteraard zal de leerkracht goed monitoren waar de leerlingen staan op de leerlijn en hoe ze begeleid kunnen worden.'

krachten inzicht bieden en ondersteunen. Als bijvoorbeeld blijkt dat bepaalde leerlingen moeite hebben met een onderdeel, kun je deze leerlingen uitgebreidere instructie geven. En leerlingen die de stof juist wel beheersen, kunnen sneller door, waarbij het leerpad aan het programma kan worden overgelaten. Uiteraard zal de leerkracht goed monitoren waar de leerlingen staan op de leerlijn en hoe ze begeleid kunnen worden.'

Erst het gebruik van de bestaande middelen uitbreiden en intensiveren.

TWEDE TIP: ALLEEN IETS NIEUWS ALS JE DAT OOK LATER KUNT BLIJVEN GEBRUIKEN

'Als je overweegt om over te schakelen naar een ander 'ecosysteem', dus als je bijvoorbeeld met Microsoft Teams wilt gaan werken of met een digitaal portfolio: doe dat alleen als je er met z'n allen van overtuigd bent dat dat na de coronacrisis, in de gewone klassensituatie, nog steeds z'n nut heeft. Dan is het de moeite waard om die tijdsinvestering te doen – en daar moet je liefst **nu** al mee beginnen. Mensen realiseren zich vaak niet goed wat de impact is van zo'n verandering van systeem. De technische inrichting, bijvoorbeeld het aanmaken van de accounts, is het probleem niet. Belangrijker zijn vragen als: Wat gaan we ermee doen – en hoe? Snapt iedereen hoe het werkt? Hoe gaan we onze lessen indelen? Daar moet je samen afspraken over maken en mee oefenen, ook met leerlingen samen. Als je hier pas actief mee bezig gaat als iedereen weer in de lockdown zit, wordt het een chaos.'

DERDE TIP: PRIVACY EN AVG – GEDRAG IS BELANGRIJKER DAN DE TECHNIEK

'Voer onderling het gesprek over gedragsregels, niet alleen over de vraag of de techniek AVG-proof is. Met het technisch gezien op orde hebben van je systemen dek je niet per se de AVG

WYTZE NIEZEN:
'HET IS NIET NODIG OM ALLES ANDERS AAN TE PAKKEN EN ALLERLEI NIEUWE ICT-MIDDELEN AAN TE SCHAFFEN.'

(Algemene verordening gegevensbescherming) af. Minstens even relevant is het gedrag van mensen (en dus de afspraken daarover). Tijdens de eerste lockdown kregen mijn ICT-afdelingen bijna alleen maar vragen over de techniek: 'Mag ik Zoom nu wel of niet gebruiken van de AVG?' Maar waar ik het vooral fout zag gaan, was bij hoe er met dat programma werd omgegaan. Bijvoorbeeld de vraag 'Hé, waar zit je? Laat eens even je huiskamer zien?' is heel spontaan en begrijpelijk, maar is ook nogal een inbreuk op de privacy. Daar moet je vooraf heldere afspraken over maken.'

THUISONDERWIJS IN HUIZE NIEZEN

'De juf op snelheid anderhalf zetten'

'Voor onze kinderen was de eerste lockdown goud waard. Mijn vrouw en ik zijn allebei opgeleid tot leerkracht. Dus we konden echt onderwijs op maat geven, opdrachten schrappen en de stof moeilijker maken – of juist gemakkelijker – als dat nodig was.

Hun leerkrachten hadden instructiefilmpjes op een apart YouTube-kanaal gezet. Als mijn kinderen het te langzaam vonden, saai of met te veel herhaling, zetten ze het filmpje gewoon op snelheid anderhalf; dat vonden ze een prima, goed te volgen tempo.

Tijdens die thuisperiode realiseerden we ons extra de beperkingen van 1 leerkracht op 30 kinderen. Zo lukt het nooit om iedereen op maat te bedienen; en de juf zelf versneld afspelen kan nou eenmaal niet. Onze kinderen zouden dat wel willen, ze vinden het soms maar saai in de klas.

Als onderwijs anders georganiseerd zou worden, bijvoorbeeld door de software meer leidend te laten zijn bij het oefenen, zouden kinderen meer hun eigen pad en tempo kunnen volgen. Maar zover zijn we nog lang niet.'

